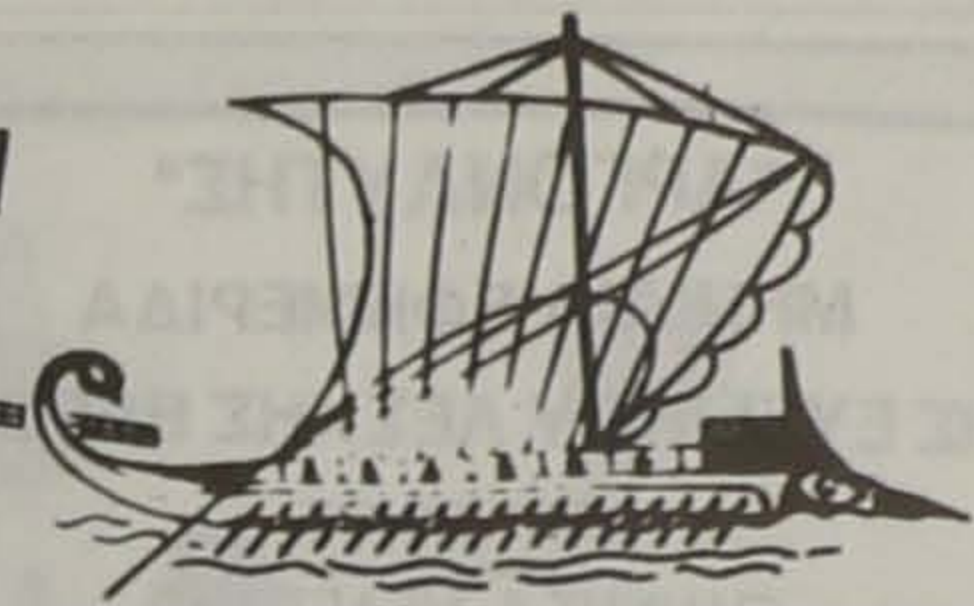

ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ

Ετος 1ο Αρ. φύλλου 9 ΜΗΝΙΑΙΟ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ ΣΤΑΥΡΙΤΕΣ 1989

Εμφάνσεις της Χορωδίας της Ευξείνου Λέσχης Βέροιας

Εντυπωσιακές ήταν οι εμφανίσεις της Χορωδίας και κατά το μήνα Σεπτέμβριο. Συγκεκριμένα στις 2/9 έδωσε συναυλία στη Ν. Νικομήδεια Ημαθίας και στις 10/9 στην Πτολεμαίδα.

Λέξει να σημειωθεί ότι με τις επιτυχείς εμφανίσεις της η Χορωδία καταξιώθηκε στην συνείδηση

του κόσμου.

Ο "Αργοναύτης" συγχαίρει για άλλη μιά φορά το δημιουργό και υπεύθυνο της χορωδίας Κώστα Καραπαναγιωτίδη, καθώς κι όλα τα μέλη και τον καθένα χωριστά για την μεγάλη τους προσφορά στην πολιτιστική παράδοση.

Ο ΒΑΣΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

Η Ευξείνου Λέσχη Βέροιας, έθεσε ως βασικό στόχο της, την κατασκευή και λειτουργία ενός Πνευματικού Κέντρου Πολλαπλών Χρήσεων στην πόλη μας, σε ιδιόκτητο οικοπέδο της 10 στρεμμάτων, στην περιοχή του γοργά αναπτυσσόμενου Συνοικισμού "ΠΑΝΟΡΑΜΑ".

Λέσχης, αλλά και των άλλων Πολιτιστικών - Πνευματικών φορέων της πόλης και της περιοχής μας.

Ενα τέτοιο μεγάλο έργο και σοβαρό, είναι επόμενο να βρι-

σκεται πέρα από τις οικονομικές δυνατότητες της Λέσχης. Αισιοδοξεί όμως, η Ευξείνου Λέσχη Βέροιας, ότι η προσπάθεια αυτή θα έχει τη θερμή συμπαράσταση όλων μας.

Αναφορά στην Ακριτική Ποίηση του Πόντου, της Κρήτης - Κύπρου

Τα ακριτικά τραγούδια είναι από τα παλαιότερα δημοτικά μας τραγούδια. Η ρίζα τους οδηγεί στο Βυζάντιο. Η δημιουργία της ακριτικής ποίησης ο-

φείλεται στις ειδικές αμυντικές συνθήκες που επικρατούσαν για την ασφάλεια των ανατολικών συνόρων της Βυζαντινής αυτοκρατορίας, που

τότε τα σύνορα ονομάζονταν άκρα. Η ασφάλεια αυτών των συνόρων, δηλ. των άκρων, ανατέθηκε σε επλεκτούς άνδρες, οι οποίοι ονομάστηκαν Ακρίτες.

Η ηρωική μορφή των Ακριτών βρίσκεται μεταξύ ουρανού και γής. Αγριάζονται έξι ολόκληρους αιώνες, δηλ. από τον 6ο έως το 12ο αιώνα, "προτάσσοντες - κατά τους χρονολογικούς της εποχής - τα στήθη των ως χάλκεον τείχος" ενάντια στους Σαρακηνούς και στους απελάτες (ληητές).

Η ιστορία αποκάνει μπροστά στα ηρωικά κατορθώματά

τους. Έχουν πλήρη συνείδηση του μεγάλου έργου που ανέλαβαν. Αντιλαμβάνονται τον κίνδυνο που διατρέχει ο Βυζαντινός πολιτισμός από τα βάρβαρα έθνη που έρχονται ορμητικά από την Ασία και προτείνουν τα στήθη, για να διαφυλάξουν τα πάτρια εδάφη. Είναι οι ακοίμητοι φρουροί που φυλάγουν Θερμοπύλες κοντά στον Ευφράτη, στον Ταύρο και στον Αντίταυρο.

Για τα υπεράνθρωπα κατορθώματά τους ο λαός τους θαυμάζει. Εμψυχώνεται από το μεγαλείο τους.

Συνέχεια στην 3η σελ.

Το Κέντρο αυτό, θ' αποτελείται από ένα συγκρότημα το οποίο θα περιλαμβάνει αίθουσες θεάτρου, κινηματογράφου, διαλέξεων, βιβλιοθήκες, αναγνωστήριο, λαογραφικού μουσείου, χορευτικών τμημάτων. Ακόμα, ξενώνα, αίθουσες εστίασεων, αναψυχής κ.λπ., με όλους τους αναγκαίους βοηθητικούς χώρους.

Οι οραματισμοί της Λέσχης στοχεύουν στο να καταστήσουν τον πιο πάνω χώρο, μιά ακτινοβόλα όαση πνευματικών και πολιτιστικών εκδηλώσεων και πόλο έλξης για τους νέους.

Αυτά, βέβαια, σημαίνουν, ότι το υπό ίδρυση Πνευματικό Κέντρο, θα προσφέρεται να λειτουργήσει, για να καλύψει τις ανάγκες όχι μόνο της Ευξείνου

ΕΚΘΕΣΗ ΠΟΝΤΙΑΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Αθηναίων, σε συνεργασία με τον Καλλιτεχνικό Οργανισμό Ποντίων Αθηνών διοργάνωσε έκθεση Ποντιακού βιβλίου. Η διάρκεια της έκθεσης ήταν από 5 μέχρι 15 Σεπτεμβρίου. Η έκθεση παρουσίασε τους 42 τόμους του φημισμένου και παγκοσμίου γνωστού περιοδικού "ΑΡΧΕΙΟΝ ΠΟΝΤΟΥ", καθώς και 17 αυτοτελή παραρτήματα που περιέχουν μελέτες δικών μας και ξένων μελετητών, αναφερόμενες στην Ιστορία, Γλωσσολογία και Λαογραφία του Πόντου.

Παράλληλα με το έργο της

Επιτροπής Ποντιακών Μελετών ο επισκέπτης είχε την ευκαιρία να γνωρίσει και τον πλούτο της προσφοράς και των άλλων ποντίων και φιλοπόντιων συγγραφέων, που με δική τους πρωτοβουλία και αγάπη ασχολήθηκαν με την συγγραφή και την έκδοση έργων, σχετικών με την αλησμόνητη πατρίδα και τον πολιτισμό της.

Λέξει να σημειωθεί ότι μέσα στην παρουσίαση του πλούσιου θησαυρού της έκθεσης υπήρχε και η εφημερίδα μας "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ", καθώς και έργα των συμπολιτών μας:

ΕΥΞΕΙΝΟΣ ΛΕΣΧΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Συνεχίζονται οι εγγραφές στα τμήματα Χορωδίας και Ποντιακών χορών. Οι εγγραφές γίνονται κάθε Τρίτη και Παρασκευή στα γραφεία της Λέσχης, από τις 8.30 το βράδυ.

Η ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ ΤΟΥ ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ

Ο Πόντος μέσα στο πέρασμα των αιώνων στάθηκε η χρυσή Ανατολή του Ελληνισμού. Ήταν το δημιουργήμα των Ιώνων και σαν τέτοιο έδινε την συνέχεια της εξελικτικής πορείας του έθνους.

Ιδιαίτερα όμως ο Πόντος, διατήρησε την πορφύρα του Βυζαντινού Πολιτισμού, που την ύφανε η Ορθοδοξία και η ελληνική ψυχή.

Κι όταν, λέμε πορφύρα του Βυζαντινού Πολιτισμού εννοούμε το χρώμα του, το πλόιό του, τον πλούτο του, την αρχοντιά του, την νοοτροπία του κι αυτόν ακόμα τον αέρα της λεβεντιάς του. Ήταν ο ακοίμητος Ακρίτας του Ελληνισμού της Ανατολής.

Τόπος ευλογημένος ο Πόντος! Εκεί συντέριεσαν απόλυτα η πίστη, η τέχνη κι η λεβεντιά, για να υψώσουν ολόφωτες μαρτυρίες μιάς ένδοξης άνθισης ακατάλυτης από τους αιώνες.

Ήταν ο τόπος, όπου καλλιέργηθηκαν οι επιστήμες, οι τέχνες με την ελληνική σοφία, η εποποιία με την δύναμη των Ακριτών, η ανθρωπιά με την ποντιακή καρδιά.

Ο Πόντος, στάθηκε δείκτης πορείας για όσους ζούσαν τότε. Τότε, που σπαραζόταν αλυσοδεμένος στο βράχο ο

Προμηθέας.

Κι η πορεία του ελληνικού Πόντου συνεχίζεται και στα μαύρα χρόνια του μισοφύγαρου. Ο Πόντος μπόρεσε και κράτησε άσβεστο τον πυρσό της ελληνικής συνείδησής του από την μιά γενιά στην άλλη. Στα κατάβαθα της ψυχής του διατηρούσε την ελπίδα: "Η Ρωμανία κι αν πέρασε ανθεί και φέρε κι άλλο".

Μέσα στις σκλαβιάς τα δεσμά σήκωνε το σπαθί του πνεύματος και παρέμεινε αδούλωτος. Πανελεύθερος στη σκλαβιά!

Είναι οι γραμμές αυτές...

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ Α. ΜΕΛΕΤΙΔΗ

Αγρυπνος καρτερούσε μπροστά στα εικονίσματα της Λευτερίας τα χαιρετίσματα. Κι όταν, από ένα κομμάτι του ελληνισμού φεύγει το μαύρο σκοτάδι λάμπει από χαρά. Καλότυχα αδελφια! Ελπίζει και στη δική του ανάσταση κι ουράνιες χαρές σταλάζουν μέσ' στην ψυχή του.

Και πάνε πολλά χρόνια από τότε. Από το βάθος βγαίνει τώρα κι έρχεται η πικρή φωνή: Ξεριζωμός! Είναι μιά φωνή, που συγκλονίζει την

ανθρώπινη καρδιά και φέρνει τον πιά άβασταχο πόνο. Ο ποντιακός Ελληνισμός αφήνει στα "αγρίμια και στα όρνεα."

Κρίμα, Ευρωπαίοι Χριστιανοί! Γιατί; Κι απάντηση δεν ήρθε!

Τι απόμεινε όμως, από τον αλησμόνητο Πόντο; Ερείπια ενός λαμπρού παρελθόντος, ενός ολόκληρου κόσμου της ελληνικής κάποτε Ανατολής. Ομως, είναι όλα παρελθόν; Μνήμες δεν σώθηκαν; Κι όμως ολοζώντανες παραμένουν.

Πολλοί είναι εκείνοι που οίγησαν την ελληνική τους καταγωγή και στο βάθος της ψυχής τους αισθάνονται μιά κρυφή υπερηφάνεια.

Η ποντιακή λαλιά εξακολουθεί να είναι η μητρική γλώσσα σε πολλές περιοχές. Εκστατικός μένει, όταν συναντήσει τυχαία κάποιον "Τούρκο" να ανάβει κεράκι σε κάποιο χαλασμένο εξωκκλήσι. Το αγιασμένο χάλασμα κρατεί από το παρελθόν την αγέραστη και τη ζεστή ατμόσφαιρα της πίστης.

Εξακολουθεί, λοιπόν, ο Πόντος να παραμένει κι βιώτος ελληνικών αναμνήσεων!

Είναι οι γραμμές αυτές ένα αφιέρωμα στον Πόντο. Μιά μνήμη, μιά προσευχή, ένα μνημόσυνο και μιά ασίγητη υπερηφάνεια.

"ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ"
ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ Α. ΜΕΛΕΤΙΔΗΣ
Δημόσιος Υπάλληλος - Συγγραφέας
Θουκυδίδη 2 - Τηλ. 0331 - 25.282

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Κ. ΤΣΑΧΟΥΡΙΔΗΣ
Δικηγόρος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Χ. ΧΙΟΝΙΔΗΣ
Δικηγόρος - Ιστορικός
ΓΙΑΝΝΗΣ Ε. ΧΙΟΝΙΔΗΣ
Συν. Δημοσίου
ΟΔΥΣΣΕΑΣ Γ. ΓΩΝΙΑΔΗΣ
Ηθοποιός - Σκηνοθέτης

ΦΩΤΟΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ
ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ Ε.Ε.

ΑΦΟΙ ΠΑΤΣΙΚΑ
ΤΗΛ. 0331/66.913 ΦΑΧ 0331/66.979
ΒΕΡΟΙΑ: Γωνία 16ης Οκτωβρίου - Διός
ΓΡΑΦΕΙΑ: Τηλ. 0331 - 28.356
ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΔΡΧ. 500

Σύγχρονοι λαϊκοί ποιητές

ΙΣΤΟΡΙΑ ΓΙΑ ΕΝΑΝ

ΤΡΑΝΟΝ ΕΓΑΠ

του Θεόδωρου Χειμωνίδη

Συνέχεια από το υπ' αριθμ. 5 φύλλο

5. Πάντα μαζί έβριονταν πάνταν οντάμαν πάγνε.	Ευκαίρια αραέβνε για την εγάπ κατ' να λέγνε.
Τ' έναν ασ' άλλο μοναχά κεπορούν να εφτάγνε.	* 7. Κάθε δεμάτ' και φίλεμαν να τρώγνε και να πίνε.
* 6. Στο θέρος αντάμαν πάγνε τρανά δεμάτια εφτάγνε.	Ολεν χαρεντερίουνταν καιρόν ατά κι αφήνε. Συνεχίζεται

ΣΑΝΤΕΤΚΑ ΑΡΘΟΥΜΙΑΣ

του Θεόδωρου Χειμωνίδη

1. Συ πατρίδας τα ρασία
απάν συ Σάντας τα παρχάρια
απέσ' ορμία σα λαγκάδια
ολόδερα α σα χωρία
συν αυλήν τη Σχολή και τ' εκκλησίας
κι ακουσκούνταν ξάει λαλίας.
2. Τα χελιδόνια, τσιπ χαμελά πετούν
τα δέντρα την άνοιξην αργά-αργά
και άνοστα φυλλώνε
τα πουλόπα τη θεού κι κελαηδούν
τα χορτάρια σα παρχάρια κι φυτρώνε.
3. Ο απτέντζ πα χαμελά πετά
για τ' ατό ο πετεινόν φοβάται
και το χάραμαν κι κούτζ
η καμπάνα τ' εκκλησίας κατ' έπαθεν και κι χτυπά
και η δίσσα, σα ρασία, σα χωρία,
άμον ντό μερόν σκαλών και ρούτζ.
4. Τα δρομόπα τη χωρί, τα αυλία τ' οσιπί,
η πλατεία
ξάει κι φαίντανε, εταράγαν με τα χορτάρια και τα
χώματα, ισάγαν
τα πασάλια τη τσιαπαρίεμον, εσάν, ετσακώθαν
και εχπάουν.
5. Σ' άνθεν τη χωρί την άκραν ένας τσιοπάνος στέ-
κει
τερει τ' έρημον το χωρίον και άμον τραβοδει και
άμον κάτ' λέει
όν καλά εγροικάς πως τραβοδει χαμελα-
χαμελά ποντιακά και κλαίει.
6. Τον σταυρόν ασ' ο ταφήν απάν τη πάππονος
εχάθεν
τ' οσιπίτ' εμουνο τον έναν τουβάρ, συν αρχήν εκσί-
εν
ύστερα εδέβεν κα ολεν τ' οσιπί. Επαίεν.

Συνεχίζεται

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

ΜΕ ΤΟΝ "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ"

- Οι στήλες του "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ"
είναι στη διάθεση όλων των ανα-
γνωστών του.

- Οι εργασίες πρέπει να στέλνο-
νται αν είναι δυνατόν δακτυλο-
γραφημένες.

- Παράκληση οι εργασίες να
γράφονται στην Δημοτική και με
το μονοτονικό σύστημα.

- Καμιά εργασία δημοσιευμένη
ή όχι δεν επιστρέφεται.

ΣΤΗ ΡΑΧΗ Ποντιακή βραδυά
με χορούς και τραγούδια

ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΦΙΛΑΘΛΗΤΙΚΟ ΟΜΙΛΟ ΡΑΧΗΣ
ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΩΝ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ "ΗΜΑΘΙΩΤΙΚΑ '89"

Τυχεροί όσοι βρέθηκαν την Δευτέ-
ρα το βράδυ 28 Αυγούστου στη
Ράχη. Απόλαυσαν μία πανδαισία
χορών και τραγουδιών. Ήταν μία
ποντιακή βραδυά με όλη τη σημα-
σία της λέξης. Η αναφορά και
μόνο αυτών που συμμετείχαν τα
λέει όλα. Και πιστεύουμε πως θα
μείνει αληθινόνητ' ο' αυτούς που
την παρακολούθησαν.

Η 80μελής φημισμένη πιά ποντια-
κή χορωδία της Ευξείνου Λέσχης
Βερόιας που την διηύθυνε με
απόλυτη επιτυχία ο Πόντιος τρα-
γουδιστής Κώστας Καραπα-
ναγιωτίδης, τραγούδησε
ωραιότατα τραγούδια με τη συνο-
δεία ομάδας Λυράρηδων που συ-
γκίνησαν τον κόσμο που
κατενθουσιασμένος χειρο-
κροτούσε συνεχώς. Αξίζουν συγ-
χαρητήρια σε όλα τα μέλη της
χορωδίας τον Κ. Καραπα-
ναγιωτίδη και τους Λυράρηδες.

Ο ερμηνευτής ποντιακών τραγου-
διών ο γνωστός σε όλους δημοφι-
λής καλλιτέχνης Κώστας
Καραπαναγιωτίδης έδωσε τον
καλύτερο εαυτό του, τραγούδησε
με την ψυχή του για να ευχαρι-
στήσει τον κόσμο που τόσο θερμά
τον υποδέχθηκε και το πέτυχε
θαυμάσια, αφού κατάφερε να
ξεσηκώσει τον κόσμο που εγκατα-
λείποντας την κερκίδα μπήκε στο
χορό και από θεατής - ακροατής
έγινε συμμετοχός και πρωταγω-
νιστής στην εκδήλωση.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ο Κώστας
Καραπαναγιωτίδης, που ήταν το
κεντρικό πρόσωπο της εκδήλω-
σης συμμετείχε αφιλοκερδώς
γεγονός που αποδειχίνει την ανι-
διοτελή και αγνή αγάπη και εναι-
σθησία του για κάθε ποντιακή
εκδήλωση.

Τραγούδησαν επίσης και έλαιζαν
λύρα μικρά αγόρια και κορίτσια
της Ευξείνου Λέσχης που χειρο-
κροτήθηκαν θερμότατα από τον
κόσμο. Η εμφάνισή τους υπήρξε ι-
διαίτερα συμπαθητική. Είναι οι
νέοι, η νέα γενιά των Ποντίων
που θα συνεχίσει την ποντιακή
παράδοση. Είναι οι νέοι Πόντιοί
που δεν έχουν αλλοτριωθεί ακόμη
και είναι άξιοι κάθε επαίνου
γιαυτό.

Εντυπωσιακή και άφογη υπήρξε
και η εμφάνιση των δύο χόρευτι-
κών συγκροτημάτων του Πολιτι-
στικού Φιλαθλητικού Ομίλου
Ράχης, του ποντιακού και του
ντιόπιου, γιαυτό και δίκαια κατα-
χειροκροτήθηκαν.

Η εκδήλωση που ξεπέρασε κάθε
προηγούμενη όμοια, είχε μεγάλη
επιτυχία τόσο από πλευράς προ-
σέλευσης κόσμου, όσο και από
καλλιτεχνική άποψη. Στην όλη ε-
πιτυχία συνέβαλαν ο καλός
φωτισμός, ο όμορφος χώρος, η
καλή μικροφωνική εγκατάσταση
και η άρτια οργάνωση από
πλευράς του διοργανωτή Π.Φ.Ο.
Ράχης που φρόντισε μάλιστα πέρα
από τη φωτογραφική κάλυψη, η
εκδήλωση να γραφτεί σε βίντεο.

Παρέστησαν ο αιδεσιμότατος Ιε-
ρέας Ράχης κ. Αντώνιος
Καρανάσιος, ο Πρόεδρος της
Κοινότητας Ράχης κ.
Λυράρης κ. Δημήτριος κ.

νοτικοί σύμβουλοι. Στο τέλος του
προγράμματος ο Πρόεδρος του Ο-
μίλου Θανάσης Κεσιδής
πρόσφερε ωραιότατες ανθοδέ-
σμες στη χορωδία της Ευξείνου
Λέσχης στον Κώστα Καραπα-
ναγιωτίδη και στα χρεωτικά συ-
γκροτήματα του Πολιτιστικού
Ομίλου Ράχης και συνεχάρη
όλους για την ωραία τους
εμφάνιση. Ακολούθησε δεξίωση
στο νέο Αναψυκτήριο του Ομί-
λου. Οι χοροί συνεχίστηκαν με
συμμετοχή όλου του κόσμου μέχρι
τις 1 τα μεσάνυχτα.

Ο Πολιτιστικός Φιλαθλητικός Ο-
μίλος Ράχης ευχαριστεί όλους
όσους πήραν μέρος στην εκδήλω-
ση.
Η εκδήλωση εντάσσεται στα πλαι-
σια των πολιτιστικών
εκδηλώσεων "Ημαθιώτικα '89".
Θ.Κ.

Αρρώστειες και θεραπείες στον Πόντο

Συνέχεια από το προη-
γούμενο

15. **Ανεμος ή αναμικά (ρευματισμοί):** Εκαναν εντρι-
βές με πετρέλαιο (καζ') στο
μέρος που εκδηλωνότα ο
πόνος. Ακόμη έπαιρναν
άπλυτο μαλλί, που προη-
γούμενα το είχαν μουσκέψει
με ρακί και το έβαζαν στο ση-
μείο που πονούσε. Όταν ο
πόνος ήταν μεγάλος τότε έβα-
ζαν τσουκνίδες και μολόχες
σ' ένα μεταλλικό βαρέλι κι έ-
βαζαν τον ασθενή να καθήσει
μέσα, όση ώρα άντεχε. Επί-
σης πάνω στο πονεμένο
μέρος έβαζαν κοπανισμένες
ρίζες ενός είδους αγριο-
καρρότου. Το χόρτο αυτό δη-
μιουργούσε πληγές απ' όπου
έτρεχαν υγρά και έτσι
"ελαρούνταν" (γινόταν
καλά).

16. **Φαρμάκωμαν (δηλητη-
ρίαση):** Ο άρρωστος
προκαλούσε εμετό στον
εαυτό του. Επειτα το πότιζαν
ξυδι ή αραιωμένο με νερό
ξυδι γιαούρτι και πολλές
φορές αλμύρα.

17. **Μεθυσία (μέθη):** Εδιναν
στο μεθυσένο σκέτο καφέ ή
ζουμί από στίπας (τουρούι) ή
ωμά κρεμύδια.

18. **Λούξιμαν (λόξυ-
γας):** Ελεγαν ένα ψέμα σε
βάρος εκείνου που είχε
λόξυγγα. Αν αυτός
εξεγελιόταν και εκδήλωνε α-
πορία, τότε θεραπευόταν.

19. **Λίγωμαν (λιποθυμία):**
Εκαναν εντριβές στον
άρρωστο στο πρόσωπο, στα
πόδια και στο στήθος. Ακόμη έ-

ρίχναν νερό στο κεφάλι του ή
έβαζαν βρεμένο πανί στο
μέτωπό του.

20. **Ηλίση:** Ερίχναν κρύο
νερό στο κεφάλι του
αρρώστου ή έβρεχναν ένα πανί
στο ξυδι και τούλιγαν με αυτό
το κεφάλι του. Άλλες φορές
πάλι έβραζαν πάνω σ' ένα μα-
ντήλι ξυνό γιαούρτι και το έδε-
ναν γύρω στο μέτωπο. Όταν
πάθαιναν εγκαύματα από τον

ήλιο στα διάφορα σημεία του
σώματος, έβαζαν σ' αυτά
γιαούρτι ή ανθόγαλο
(θόγαλον).

21. **Τσιλαταρίον (δυσκοι-
λιότητα):** Εδιναν στον
άρρωστο ξερά αγλάδια
(τζίρα), μαύρο τσάι, σκέτο
καφέ και γιαούρτι. Ακόμη έ-
βαζαν κράνα και έδιναν στον

ασθενή το ζουμί. Τη διάρροια
την ονόμαζαν και "συκρουλ-
λούχ".

22. **Γάβζ' (δυσκοι-
λιότητα):** Εδιναν στον ασθενή
άβραστο γάλα και δύο
κουτάλια ανάλατο βούτυρο.
Τα φαγητά που πρόσφεραν
στον άρρωστο ήταν σούπες.

Συνέχεια στο επόμενο

Από την Ποντιακή Παράδοση
Μήνες και γιορτές

9. Σεπτέμβρης - "Σταυρίτες"

Ο Σεπτέμβρης πήρε το
όνομα "Σταυρίτες" από τη
γιορτή της Υψωσης του Τιμίου
Σταυρού. Η πρώτη μέρα του
μήνα σαν εκκλησιαστική πρω-
τοχρονιά είχε ιδιαίτερα έθιμα.
"Στόμαν Σταυρίτσα είδα σε,
καλόν να εν ιδέας" (την πρώτη
μέρα του Σεπτέμβρη σε είδα, η
εμφάνισή σου να είναι καλή).

Το πρωί ξυπνούσαν νωρίς, έ-
καναν την προσευχή τους στο
εικονοστάσι του σπιτιού και έ-
πειτα πήγαιναν με μεγάλη
προφύλαξη να δούν πρώτα
την εκκλησία της ενορίας και

ύστερα άνθρωπο. Μετά την εκ-
κλησία φρόντιζαν να δούν
μικρά αθά παιδάκι και μετά
μεγάλους. Αν κατά τύχη
συναντούσαν μεγάλο, τότε τον
σημάδευαν και αν η χροιά πή-
γαινε καλά τον υποχρέωναν να
ξαναφανεί μπροστά τους και
την επόμενη 1η του Σεπτέμβρη.
Στο σπίτι δεν επέτρεπαν να
μπεί κανένας, πριν περάσει ο
παπάς, για να φωτίσει. Κάθε
οικοδέσποινά πάνω σ' ένα τρα-
πέζι έβαζε τα διάφορα είδη
παραγωγής, για να τα ευλογή-
σει ο παπάς.

Τη γιορτή της Υψωσης του
Σταυρού την τιμούσαν με κα-
θολική αργία και νηστεία. Από
την παραμονή οι νοικοκυρές ε-

τοίμαζαν τα "φαεία" τη
Σταυρού.

"Μέσα στο Σεπτέμβρη γίνον-
ταν κι όλες οι προετοιμασίες
για το χειμώνα. Εξασφάλιζαν
τα καυσόξυλα, προμη-
θεύονταν από τις πόλεις τα
παστά, λάδι, ελιές, ζάχαρη,
μέλι, κ.α. Παρασκεύαζαν
διάφορα φαγώσιμα, όπως "μα-
καρίνα", πληγούρι, τα κορκότα
και προπαντός άλεθαν το
σιτάρι κ.α.

Οι γυναίκες και τα κορίτσια
"λανάριζαν" τα μαλλιά, έπλε-
καν κάλτσες (ορτάρια) και
επαρακάθευαν ως αργά τη
νύχτα".

G.A.M.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ

1. Ο Φέγγον...

Τον πρώτον χρόνον τη προ-
σφυγιάς π' έμεναν ανθρώπ'
ακόμαν σα ξυλένα παράγκας
σην Καλαμαριάν, τοκαλοκαίρ'
σό πολλά τη ζέστην ούλ' έ-
στρωναν κ' εκείσαν οξικίσ'.

Εναν βραδύν, ο φέγγον πά-
ολόδες έτονε, η γραία τη Διαμα-
ντή Ανάστα ασ' σή
Σιαμανάντων τη Κρώμ, εκείτον
σο κρεββάτ' κ' ετέρ' νεν τον
φέγγον. Λέει την γειτόνισαν
ατσ. "Σάρα, κάτ' θ' ερωτώ σε,
αούτος ο φέγγον ατσάπα εν
ντ' είχαμε ση Κρώμ γιόκσαμ
ατός πά άλλος εν".

Λέει ατέν κ' η Σάρα:
"Σούς αμώσε, λάλα.
Κουρπάν εφτάγ' ατόν. Τ' εμέ-
τερον έτον δύ' όσον ατόν και η
φωτασία τ' γλυκύν κ' έμορ-
φον...".

2. Τα σκαφίδια...

Η Λεκουρίνα, όταν έτον
ακόμαν κορτσόπνε, επέραν
ατέν κάτ' συγγενοί και
γειτονάδες εντάμαν, να
κατηβάζν' ατέν σην
Τραπεζούνταν.

Από πάν σό Τουμίν τη Τεερ-
μέντερε εφάνθεν η θάλασσα.
Τα καίκια αδά κι ακεί ελαί-
σκουσαν απέσ' σήν θάλασσαν.
Η Λεκουρίνα εχπαρέν, εσπί-
χτεν κ' εκούξεν, κ' εντούέν τ'
απαλάμας ατσ.

- Πάσα, πάσα, τα γαιδία,
για τέρ τα γαιδία... και δεδι-
κνεν τα καίκια.

Η συντροφία τς, ούλ' σ' έναν
στόμαν είπαν άτεν:

- Νέκουτζη, εσύ πολλά χτή-
νον είσαι τα σκαφίδια πά κ'
εγνώρτες;

ΕΙΚΟΝΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

Ομάδα της Μερζαφάντα του ΠΟΝΤΟΥ 1908

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Επιμέλεια - Παρουσίαση:

Οδυσσεύς Γ. Γωνιάδης

Η στήλη απουσίασε από το προηγούμενο φύλλο της εφημερίδας μας γιατί ο συντάκτης της βρισκόταν με το θίασο του Δημοτικού Περιφερειακού Θεάτρου της Βέροιας, σε περιοδεία.

Σήμερα θα σας παρουσιάσω τον "Σάρπογλη".

Ο Στάθης Χριστοφορίδης του Κων/νου 1905 - 1984, γνωστός με το οικογενειακό παρωνύμι "Σάρπογλης", γεννήθηκε στο μικρό χωριό "Κουνάκα" της Ανω Ματσούκας του Πόντου και με την προσφυγιά εγκαταστάθηκε στο χωριό Ξηρολίμνη του Νομού Κοζάνης.

Νοσταλγός της γενετήριάς του και των παραδοσών της, στις ελεύθερες από τις γεωργικές του απασχολήσεις ώρες, κάθησε με υπομονή και με τις γραμματικές γνώσεις της έκτης δημοτικού, έγραψε ό,τι από την προφορική παράδοση είχε φτάσει σ' αυτό του, καθώς και παραμύθια, ανέκδοτα και αναμνήσεις από τον τόπο που ξεριζώθηκε στα δεκαεφτά του χρόνια.

Το έργο του είναι γραμμένο στο ιδίωμα της Ποντιακής διαλέκτου της Ανω Ματσούκας.

Από το έργο του κυκλοφόρησε:

1. "Ο Κολοσούς κι ο Κιάλ τ'ς", Αρχείο Πόντου, τόμ. 31 1971-72.

2. "Αναμνήσεις από την Κουνάκα", Θεσ/νίκη 1978.

3. "Τ' Αρμενοπούλια", Ποντιακή Ηχώ, τεύχος 18, 1985.

4. Διάφορα ανέκδοτα στα περιορικά Ποντιακή Εστία, Ποντιακό Βήμα και Ξενιτέας.

5. "Μαύρα καιρούς και μαύρα ημέρας", (1) Αμυράντ - Αραπάντ, Αθήνα 1986.

6. "Μαύρα καιρούς και μαύρα ημέρας", (2) Ο Γιάγκον, Αθήνα 1989.

Είναι για έκδοση: "Μαύρα καιρούς και μαύρα ημέρας" (3) Αναμνήσεις, παραμύθια κ.λ.π. από την Κουνάκα.

Παραθέτω αποσπάσματα από το βιβλίο του "Σάρπογλη" με τίτλο "Μαύρα καιρούς και μαύρα ημέρας", τόμος 2, "Ο Γιάγκον".

* Ο Σάρπογλης γράφει στο ιδίωμα της Ανω Ματσούκας:

- Ντό λές Γιάγκον, ρίζα μ', γίνεσαι καλύτερος; Ακούς ντό λέει αούτος ο Πανιερώτατον, να 'χουμε την ευχήν ατ'...

Λέει κι ο Γιάγκον:

- Πάππον, εσύ αν θέλτς πά, ηκαλομάννα μ' εγροικώ πως κι θα θέλ'. Θα ορωτούμε κ' εκείνεν κι αν θέλ', ήντιαν λέτε με θα 'φτάω.

- Εκείνεν πά' θα ορωτούμε όλιον ύστερ' νά, λέει κι Αράπ'ς.

Λέει κι ο 'γούμενον:

- Όλιον ύστερ' νά, πότε; Η δουλεία ασού τελείται; Εγώ τ' εξέρω, 'ς έναν χωρίον ο μουχτάρ' το λέει πρέπ' να γίνετα. Κ' εσύ και 'ς σ' εφτά χωρία μουχτάρ'ς.

Αράπ'ς πά' γελά και λέει το παιδίον:

- Ναί ρίζα μ' Γιάγκο, κι 'α' εσύ αν θα γίνεσαι και καλύτερος, άλλο τ' αγγειον πά να παίεις κι θα εποιεις. Τη σέρραν πά άλλο κ'ι θα χορεύς. Ομάλια πά άλλο κ'ι θα τραώδεις. Κι όλιον χείρ' πά έν' θα φίντς και τα γένεια σ'.

- Ε, λέει κι ο 'γούμενον, εσύ παρέμ' πέ μας ατό κ'ι θα γίνε-

ται, Όλια κι αν είπες, είπες και τα γένεια. Ατά τα γένεια εξέρ'ς ντό αξίαν έχ'νε;

Λέει κι Αράπ'ς:

- Ντό αξίαν έχ'νε; 'Σ σήν Κατίρκαγιαν οκά 'τουν πέντε παράδες έχ.

Εγέλασεν ολ' πιρτέν.

- Γιώρ' αγά, λέει ο γούμενον, εμείς αγαπούμε σε, άμα εσύ πάντα κρούς μας.

- Κι 'α' ντο φτάω σας, λέει κι Αράπ'ς. Εσείν πάτεν να βζήνετεν το Ρωμαίικον το μιλλέτ'. Οι Τούρκ' παίρ'νε απ' εφτά νοματονοούς γυναίκ'ς. Εμείς απ' είναι, εκείνεν πά' πολεμάτεν' αφίνετεν οπίσ'. Αγουρ' να γίν'ταν καλοέρ' κ' οι γυναίκ' πά' να παίρ'νε Τούρκ'ς. Οι Τούρκ' κ' επόρεσαν να κόφ'νε το κιοκ'ν εμούν, εσείν θα κόφτετε ατο.

Ο μαύρον ο 'γούμενον άλλο τιδέν να λέει κ' επόρεσεν.

Εγάπανεν ατον κίολα... Είπεν ατον:

- Χάιτε Αράπ' - κεχαγιά, το χατίρι σ' τρανόν έν. Οπως εγροικάς ποισον.

Λέει κι Αράπ'ς:

- Κανείται όσον γράμματα πά' να παίρ'νε Τούρκ'ς. Οι Τούρκ' κ' επόρεσαν να κόφ'νε το κιοκ'ν εμούν, εσείν θα κόφτετε ατο.

Αναφορά στην Ακριτική Ποίηση του Πόντου, της Κρήτης - Κύπρου

συνέχεια από την 1η σελ.

Αναπτύσσεται έτσι στις παραμεθόριες εκτείνες περιοχές πνεύμα ηρωικό που έγινε αιτία να αναπτυχθεί ιδιαίτερη ποίηση ηρωική, η Ακριτική.

Στην προσωπική ανδρεία των ακριτών η γόνιμη λαϊκή φαντασία έδωσε διαστάσεις υπερφυσικές. Πρώτος και καλύτερος ανάμεσα στους ήρωες ακρίτες ο Βασίλειος Διγενής Ακρίτας. Είναι ο ιδανικός τύπος ης υπεράνθρωπης αντρείας, που συγκεντρώνει όσα σπουδαία χαρακτηριστικά στοιχεία είχαν οι δύο ήρωες της αρχαιότητας, Ηρακλής και Αχιλλέας.

Τα Ακριτικά τραγούδια διατηρήθηκαν ως εμάς με την προφορική παράδοση. Στην εγκυκλοπαίδεια Δομή διαβάζουμε: "Προέρχονται από τον Πόντο και την Καππαδοκία, απ' όπου πέρασαν χωρίς στην Κύπρο, Κρήτη και στην άλλη Ελλάδα (τόμος Α', σελ. 285).

Είναι τα Ακριτικά τραγούδια από τα ωραιότερα δημοτικά μας τραγούδια με κύριο χαρακτηριστικό "την ηρωική πνοή και την τολμηρή έκφραση".

Είναι φυσικό, με το πέρασμα του χρόνου να προσαρμόζονται, για να υπερπηθήσουν ανάλογες καταστάσεις του εθνικού βίου.

Στα Ακριτικά τραγούδια με τους ίδιους ήρωες υπάρχουν διάφορες παραλλαγές. Αυτές τις παραλλαγές στα Κυπριακά τις θαυμάζει (Ομηρος), στα Ποντιακά τις ατενίζει με έκπληξη (Αισχύλος), όπως λέει επιγραμματικά ο αείμνηστος Γερό Στάθης στο βιβλίο του "Ακρίτες - Διγενής κ.λ.π." και στα Κρητικά υποκλίνεται με δέος.

Κατά βάθος, τα Ακριτικά τραγούδια του Πόντου, της Κρήτης και της Κύπρου δε διαφέρουν μεταξύ τους αν και έχουν ιδιαίτερο χρωματισμό. Συνδέονται με το παρελθόν με

στενούς δεσμούς. Η εθνική ονομασία Έλληνες, που εκποτίσθηκε από τους Ρωμαίους και εξαφανίσθηκε όλο το μεσαίωνα δε συναντάται πουθενά εκτός από τον Πόντο, Κρήτη και Κύπρο.

Στα Ακριτικά Ποντιακά Α-σματα όλοι είναι Έλληνες:

- Εκεί κάθονται Έλληνες κι ατόναν φοβερίζνε

(Στίχος από το ποίημα "Ακρίτας απελευθερώνει την κάλη του").

- Αλή, ντο στέκει αντικρυσ' ελληνικόν κοντάρι

(Στίχος από το ποίημα "Δράκοι, Δρακοντόπουλα").

- Την πόλιν όνταν όριζε ο Έλλην Κωνσταντίνον

(Στίχος από το πάρισμο της πόλης).

Ας περιοριστώ μόνο σ' αυτούς τους τρεις στίχους, για να μη σας κουράσω.

Το γεγονός ότι, από τον Πόντο έχουν εκπορευθεί σε παλιά χρόνια διάφορα επιχώρια δημοτικά άσματα σε διάφορες άλλες απομακρυσμένες περιοχές είναι μία υπόθεση που δε θα πρέπει να αποκλείσουμε την αλήθεια. Σε σημεινά Κυπριακά τραγούδια, όπως μας λέει ο Γέρο Στάθης (σελ. 20 στο βιβλίο του Ακρίτες - Διγενής - Ποντιακή Ακριτική Ποίηση): "υπάρχει ο τύπος Ελενος αντί Έλληνας (τό' ακόμα δκυό τσικλίματα τον Ελενον να φάη), υπάρχει δηλαδή η προσφορά του ήσε ε, που είναι ιδιότητα του ποντιακού γλωσσικού ιδιώματος, και επίσης η προσφορά των δύο λλ ως ενός, περίπτωση ξένη προς το γλωσσικό ιδίωμα της Κύπρου. Για τους δύο αυτούς λόγους ο καθηγητής Σίμος Μενάρδος έχει υποστηρίξει ότι, ο γλωσσικός αυτός τύπος Ελενος αντί Έλληνας οφείλεται σε επίδραση ποντιακή. Τη γνώμη αυτή του Μενάρδου τη θεωρεί ως απολύτως ορθή ο Ν. Πολίτης "Μενάρδος ευστοχώτατα

Από το Λαογραφικό Μουσείο της Ευξεινού Λέσχης Βέροιας, όπως ήταν στην Αντωνιάδειο Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών του Δήμου Βέροιας.

ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΠΟΝΤΙΩΝ ΟΝΩΡΙΑΔΑΣ - ΒΙΘΥΝΙΑΣ

ΓΕΩΡΓΑΦΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Η περιοχή που έζησαν οι πρόγονοί μου βρίσκεται στον Δυτικό Πόντο. Είναι η αρχαία

περιοχή ΟΝΩΡΙΑΔΑΣ της Βιθυνίας. Πολιτικά ανήκει στο Νομό Νικομηδείας (Ιζμίτ), επαρχία Αντά παζαρί και βρίσκεται πέραν του Σαγγαρίου ποταμού. Προς βορράν βρέχεται από τον Ευξεινο Πόντο από τις εκβολές του Σαγγαρίου μέχρι της Ηράκλειας Πόντου. Δυτικά ξεχωρίζει με την κοίτη του ποταμού Σαγγαρίου από την λοιπή περιοχή της Βιθυνίας. Νότια ορίζεται από την κορυφογραμμή του όρους Τσάμ-ντάγ και Ανατολικά από την κοίτη ενός παραποτάμου του ποταμού Βελλαίου ή σωστότερα από μίαν νοητή γραμμή, που ενώνει τις πόλεις Ηράκλεια Πόντου και Μπόλου. Το μεγαλύτερο χωριό της περιοχής είναι σήμερα η κωμόπολη Καρά - σου (παλαιά Ινταϊλλί).

ΟΙ ΠΙΖΕΣ

Οι "παλαιοί" μας κατάγονταν - όπως έδειχνον τα τοπωνυμικά επώνυμα ή παρατσούκλια των συγχωριανών μας από: α) Τα Κοροξένα της Αργυρούπολης (Κιομουσχανάς) - Παπαδοπουλαίοι ή Κοροξενάντ, β) Την Τσάμπαση των Κοτυώρων (Ορντού) Τσαμασλήδες, γ) Το Σεμέν των Κοτυώρων Σεμενλήδες, δ) από άλλες περιοχές του Πόντου όπως το Ακ - νταγ (Αγταλήδες) την Φάτσα, και άλ. και ε) Μερικοί Καραμανλήδες από την περιοχή Καισάρειας.

Ο θείος μου, ο Ταή Γιώρτς είναι "ασ' σή Κοροξενάντ"ς, γ' αυτό μας δίνει πολλά στοιχεία για τις μετοικεσίες των από την μητέρα μου μεριά προγόνων. Είναι χρέος, λοιπόν, να αναφερθώ με τα λόγια του σ' αυτές τις λεπτομέρειες.

Οι "παλαιοί" εζούσαν τον 17ο - 18ο αιώνα στα μέρη της Αργυρούπολης, όπου υπήρχαν μεταλλεία (Ματένια). Εκεί εργάζονταν σαν μεταλλωρύχοι (Ματεντζήδες). Οι συνθήκες εργασίας ήταν πολύ σκληρές, αφού δεν είχαν δοθεί ακόμη τα προνόμια του Χάττι Χουμαγιούν, δηλ. πριν το 1845. Η φτώχεια, η ανθυγιεινή εργασία και τα ατυχήματα ανάγκασαν 85 περίπου οικογένειες, να μετοικήσουν στην Φάτσα της περιοχής Κοτυώρων περί το 1760. Εδώ εύφορα και γόνιμα μέρη τα κατείχαν οι Μπέηδες. Ετσι οι Κοροξενάντ' ανεβήκαν στις

Του Αρίσταρχου Τσαμασλίδη

Ιατρού

βουνοπλαγιές και σιγά - σιγά ξεριζώνοντας δάση ξεχέρωσαν ένα κομμάτι γής. Εκεί έχτισαν τα σπίτια τους.

Τα μέρη ήσαν άγονα στην Γεωργία, γ' αυτό επιδόθηκαν στην Κτηνοτροφία. Αλλά και οι τιμές των κτηνοτροφικών προϊόντων ήταν πολύ εξευτελιστικές, για το λόγο ότι οι μπεήδες κατείχαν απέραντα τσιφλικία με μεγάλη κτηνοτροφία. Διέθεταν, λοιπόν, φθηνότερα τα προϊόντα τους και οι καυμένοι Χριστιανοί δεν μπορούσαν, να τους συναγορίσουν. Αλλά και οι έμποροι δεν τολμούσαν, να αγοράσουν τα γεωργοκτηνοτροφικά προϊόντα των Χριστιανών.

Όμως το Ποντιακό Δαιμόνιο δεν έμεινε αργό. Αρχισαν να κοπρίζουν τα μικρά χωράφια τους και καλλιέργησαν καννάβι (κεντήρ), απ' όπου γίνονταν τα σχοινιά, τα παλαμάρια και διάφορα χειροτεχνήματα. Με την κατάλληλη λίπανση με κοπριά ζώων πέτυχαν υψηλές αποδόσεις και βελτίωσαν την ποιότητα των παραγόμενων ινών. Παρήγαγαν πολλούς τόνους καννάβι, το οποίο πουλούσαν στο λιμάνι της κωμόπολης Φάτσας. Ετσι άνθησε το εμπόριο του κεντηριού και αυτό είχε σαν συνέπεια την οικονομική ευρωστία.

Η κάθε οικογένεια είχε 10 - 15 μέλη, γιατί οι πρόγονοί μας γεννούσαν πολλά παιδιά. Τα χωράφια τους δεν επαρκούσαν πλέον, για να καλύψουν τις ζητούμενες ποσότητες καννάβης. Γ' αυτό σκέφτηκαν να ανοικιάσουν χωράφια από τους μπεήδες. Τούτο και έγινε με τη συμφωνία, ότι, μετά που οι Χριστιανοί θα παίρνουν την παραγωγή τους, οι βοσκοί των μπεήδων θα βόσκουν ελεύθερα τα κοπάδια τους στα χωράφια αυτά.

Σε μία μεγάλη έκταση ανοικιασμένων χωραφιών οι πρόγονοί μας καλλιέργησαν καλαμπόκι (λαζούδια). Αλλά εκεί ανάμεσα, όπως ξέρουμε έσπερναν και πολλά ζαρζαβατικά, όπως φαρούλια, λάχανα, αγγούρια, κολοκύθια, πατάτες κ.α. Αυτά

αποτελούσαν βασικό είδος διατροφής των Ποντιών και η γή εκείνη τα έδινε πλουσιόπαροχα. Όμως αποτέλεσαν την πέτρα του σκανδάλου για την δεύτερη μετοικεσία των προπάππων μας, και να πώς. Μόλις οι χριστιανοί άρχισαν να βουκόλοι των μπεήδων έβαζαν τα ζώα τους μέσα στα χωράφια καταστρέφοντας όλην την υπόλοιπη παραγωγή. Οι δικοί μας κατάπιαν την πίκρα τους και από το φόβο δεν τολμούσαν να μιλήσουν και να ζητήσουν το δικαίό τους. Και έτσι περνούσε ο καιρός...

Και ήρθεν η ώρα, όπου εξατλήθηκε η υπομονή μερικών Χριστιανών, που ήταν από την γενεά των τρομερών Ταχτσόγλων. Η ηρωική αυτή οικογένεια, που έδωσε τους γενάρχες των Ποντιών της περιοχής Καρά - σου, αποτελούσαν από 7 αδελφία. Ο μεγαλύτερος αδελφός και αρχηγός της οικογένειας ήταν ο Χ' Γιώργης Ταχτσόγλου. Δεύτερος αδελφός ήταν ο ιερέυς Χ' Γιάννης (που αργότερα έχτισε την γέφυρα στον ποταμό Καρά - σου).

Οι 5 νεώτεροι αδελφοί Ταχτσόγλου κατά εντολήν του μεγαλύτερου τους αδελφού Χ' Γιώργη περίμεναν στα ανοικιασμένα χωράφια τους και την ώρα, που ήρθαν οι τσομπάνηδες των μπεήδων, να καταστρέψουν την παραγωγή τους, τους είπαν να μαζέψουν τα ζά τους και να φύγουν. Οι τσομπάνηδες, 8 τον αριθμό, ίσως επειδή ήταν περισσότεροι των αδελφών Ταχτσόγλου, αρνήθηκαν και έτσι άρχισε η συμπλοκή. Παλληκάρια ψυχωμένα οι Ταχτσογλάντ' τους έπνιγε και το δίκιο, έδειραν τους βουκόλους των μπεήδων μέχρι θανάτου. Έποικαν ατς πόντ ασ' σο ζύλον". Ετσι τους πήραν μισοπεθαμένους με φορεία από τους αγρούς. Αυτά έγιναν το φθινόπωρο του Σωτηρίου έτους 1859.

Εν τω μεταξύ οι μπεήδες κατάγγειλαν το γεγονός. Εβγήκεν απόσπασμα εναντίον των Συνέχεια στην 4η σελ.

ΑΚΡΙΤΕΣ ΣΤΑΘΗ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ

(ΓΕΡΟ ΣΤΑΘΗ)

ΑΚΡΙΤΕΣ - ΔΙΓΕΝΗΣ -

ΠΟΝΤΙΑΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

συνέχεια από το προηγούμενο

Ένα δεύτερο θέμα της ίδιας κατηγορίας συνεχίζει ο Ρωμαίος στο άρθρο του (Αρχαίο Πόντου τόμ. 17 σελ. 155) είναι το θέμα των κτιρίων (κάστρου κ.λ.π.) και ιδίως των ωραιότατων κήπων που ετοιμάζει ο Διγενής μέσα στις

Ποντιακές παραλλαγές. Είναι ένα θέμα που δεν το συνηθίζουν τα Ακριτικά τραγούδια των άλλων περιοχών, κατέχει όμως κεντρική θέση μέσα στο λόγιο Ακριτικό έπος. Κατά το έπος, ο Διγενής αφού έβαλε γενική τάξη σ' όλες τις άκρες, ήρθε στον Ευφράτη, έχτισε ωραιότατο παλάτι μέσα σε

όμορφο άλσος, και το έζωσε με πολύ ψηλό και δυνατό τείχος (χειρόγραφο Τραπεζούντος, Ανδρου και Κρυπτοφέρρης). Το δυνατό κάστρο και ο ωραίος κήπος με τα πουλιά, είναι ιδιορρυθμία των δημοτικών τραγουδιών του Πόντου και των διασκευών του λογιού έπους. Αυτά στις παραλλαγές της άλλης Ελλάδας λησμονούνται και αλλάζουν ως εξής:

Η 1) Ο κήπος γίνεται χωράφι, όπου σπέρνει ο Διγενής, και τότε κατά τρόπο μαντικό σε στήσκη και λόγια πηγαίνει ένα μικρό πουλί - όχι πολλά στις Ποντιακές παραλλαγές - κάθεται κοντά και προλέγει το θάνατό του (παραλλαγές Θράκης, Μακεδονίας, Μάνης και Γορτυνίας, Λαογραφία 1 σελ. 236).

Η 2) Δεν υπάρχουν ούτε κήποι ούτε πουλιά, υπάρχει όμως μόνο κάστρο δυνατό και πύργος στερεά θεμελιωμένος, που τον χτίζει ο Διγενής για να γλυτώσει από τον Χάρο (παραλλαγή Καπαδοκίας, Λαογραφία 1 σελ. 247). Στις παραλλαγές της άλλης Ελλάδας το δυνατό αυτό κτίριο, προστατευτικό από τον Χάρο, δεν το χτίζει μονάχος του ο Διγενής, αλλ' όλοι μαζί οι Αντρείωμένοι (παραλλαγές Κεφαλληνίας, Χίου, Κρήτης, Πελοποννήσου, Λαογραφία 1 σελ. 257).

Και από τη διάσπαση αυτή του θέματος ο λεπτομερής κατάλογος θεμάτων των Ποντιακών τραγουδιών θα καταστεί τότε ακόμα πιο φανερή η ιδιόζουσα σημασία της ποντιακής δημώδους ποίησης, και επίσης, με ανάλογη συγκριτική έρευνα, θα φανεί ότι η συμβολή της για την ενίσχυση των γνώσεών μας γύρω από την Ακριτική κύκλο θα είναι πολύ ευρύτερη και σπουδαιότερη ή όσο συνήθως νομίζεται. Είναι αλήθεια ότι, σαν αρχική πατρίδα των Ακριτικών τραγουδιών, με γενικό σεβασμό γίνεται παραδεκτή η Καπαδοκία και ότι ως κύριο δικαιολογητικό φέρεται το γεγονός ότι, εκεί ή εκεί γύρω έγιναν οι Ακριτικοί αγώνες.

Βεβαίως και ο Ομηρος εγεννήθη και έζησε στα παράλια της Μ. Ασίας κοντά στην Τροία. Τούτο όμως συνέβη αιώνες ολόκληρους αργότερα από τον Τρωικό πόλεμο, ενώ τα πρώτα περί Τροίας ιστορικά τραγούδια μπορούσε να αναπτυχθούν σε διάφορες περιοχές. Αν όσα λέγονται στον Ομηρο τα θεωρήσουμε τουλάχιστον ως προβολή ομοίων εκδηλώσεων της τότε ζωής, τότε θα διαπιστώσουμε ότι, αξιολογική σύνθεση τραγουδιών - σχετικών με τις εκεί μάχες και τα βάσανα - δεν αναφέρεται ότι συνετέθη στο στρατόπεδο των πολεμιστών, ενώ από τ' άλλο μέρος και συγχρόνως με τον πόλεμο, που γινόταν στην Τροία, τίποτε δεν εμπόδιζε τον αοιδό Δημόδοκο να έχει κάνει τραγούδι τα

συγχρόνα του πολεμικά κατορθώματα, που με δάκρυα τα άκουσε ακόμη και ο ίδιος ο Οδυσσεύς περαστικός από το νησί των Φαίακων. Και όμως η σύνθεση των τραγουδιών αυτών συνετελέσθη σ' εκείνη τη χώρα των Φαίακων μέσα σε δέκα το πολύ χρόνια, από την πάροδο των ιστορικών γεγονότων, και τούτο παρ' όλο που οι Φαίακες δεν έλαβαν μέρος στον πόλεμο και παρ' όλο που το νησί τους είναι το πιο απομακρυσμένο από την Μ. Ασία, όπου τα γεγονότα εξελίχθηκαν.

Αποτέλεσμα των συλλογισμών είναι ότι, παράλληλα με την εν μέρει ορθή θεωρία της επιτόπιας - δηλ. όπου και οι πόλεμοι - εμπνεύσεως και παραγωγής των τραγουδιών, σχετική απόσταση των λαϊκών ραψωδών από τον τόπο των πολέμων δεν βλέπεται, αντίθετα μπορεί να ωφεληθεί, αρκεί να υπάρχουν και άλλες συνθήκες κατάλληλες.

Η ηρωική δημώδης ποίηση, είναι η ΗΧΩ, που με τον δικό της τρόπο επαναλαμβάνει τον ήχο των γεγονότων. Για να παραχθεί όμως σε τελειότερο βαθμό η ήχώ αυτή, χρειάζεται να μεσολαβεί μία σχετική απόσταση (τοπική, όχι χρονική, και ούτε πολύ μικρή, ούτε και δυσανάλογα μεγάλη) μεταξύ του τόπου όπου ο ήχος της μάχης και του τόπου όπου βρίσκεται η λύρα του λαϊκού ραψωδού, πρόθυμη να επαναλάβει τον ήχο, διασκευασμένο απ' αυτήν σε ύμνο αντάξιο.

Κατ' αυτόν όμως τον τρόπο το ένα μέρος η Κύπρος με τα γειτονικά της Δωδεκάνησα, και από το άλλο ο Πόντος βρίσκονται σε ίδια περίπου ακτίνα από το επίκεντρο των Ακριτικών πολέμων (Μεσοποταμία έως απάνω στην Καπαδοκία), και κατά συνέπεια ήσαν οι πιο κατάλληλοι τόποι για να γίνουν οι δέκτες των θρυλικών διηγήσεων και, μετασχηματισμένη σε ποίηση και μουσική, να αντιφωνάξουν την ήχώ των γεγονότων, αρκεί μόνο να υπήρχαν οι κατάλληλοι λαϊκοί ραψωδοί.

Ως προς το τελευταίο και στα δύο αυτά τοπικά σημεία, υπάρχει παλαιότητα σε παράδοση και χρήση η λύρα (Κυπριακή και Ποντιακή). Το όργανο αυτό με τον μονότονο και επίμονο σκοπό του, αποβαίνει το πιο κατάλληλο για να υποκρούεται και γενικά για να συνοδεύει απρόσκοπτα το επικό ποίημα και να το διευκολύνει σε μακρός και τώρα όπως και τον καιρό του Ομήρου και των Ομηρίδων. Βέβαια δε λησμονεί κανείς ότι, παρά το ίδιο όνομα υπάρχει διαφορά σχήματος και είδους αρχαίας και σημερινής λύρας, ο ρόλος τους όμως είναι παρόμοιος και αυτό μας ενδιαφέρει.

Συνέχεια στο επόμενο

ΟΙ ΔΙΩΓΜΟΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ

Του κ. ΚΩΣΤΑ ΦΩΤΙΑΔΗ

Καθηγητή - Συγγραφέα

συνέχεια από το προηγούμενο

Και όλα τα άλλα τα οποία στους διωγμούς των Αρμενίων βρίσκονταν σε ημερήσια διάταξη, επαναλαμβάνονται τώρα εναντίον των Ελλήνων. Τα γεγονότα αυτά υπάρχει περίπτωση να προκαλέσουν σ' ολόκληρο τον πολιτικό κόσμο κύμα αγανάκτησης εναντίον του τουρκικού καθεστώτος".

Δυστυχώς όμως ο πολιτικός κόσμος για μιά ακόμη φορά έβεσε πάνω από το ανθρώπινο χρέος το υλικό συμφέρον του. Εγθροί και σύμμαχοι της Ελλάδας, όταν η πλάστιγγα έγειρε προς το μέρος της Τουρκίας, βιάστηκαν να κλείσουν συμμαχία με τον Κεμάλ Ατατούρκ, για να μπορέσουν ν' αποκτήσουν την εύνοιά του, και μεγαλύτερες πολιτικές παραχωρήσεις.

Εγγραψε στις 7.2.1917 ο μητροπολίτης Αμισού στον Πατριάρχη: "Σπαράσσεται η ανθρώπινη καρδιά απέναντι των τραγωδιών, όσαι εξακολουθούσαι διαδραματίζονται εις την δυστυχή και αιματοβαφή χώρα μας. Προς τον στρατιωτικόν οργανισμόν του διαβόητου Ραφέτ Πασά αμιλλάται επαξίως και η αστυνομική μηχανορραφία του εκ Κωνσταντινουπόλεως ελθόντος εκτάκτου απεσταλμένου του υπουργείου των Εσωτερικών Βαχαεδίν και ο μεν Ραφέτ Πασάς εκτελεί, ο δε Βαχαεδίν μετά των οργάνων της αστυνομίας καταρτίζει τους καταλόγους και τας παραγράφας των αθών ανθρώπων. Ούτε και η εβδομάδα ταύτη απηλάθη εις το εσωτερικόν νέα ομάς εντίμων πολιτών εις

τρόπον ώστε κινδυνεύει η Αμισός να μείνει άνευ ανδρών".

Με την ίδια ημερομηνία 7.2.1917 υπάρχει και καταγγελία του μητροπολίτη Χαλκίδας Λαυρεντίου που απευθύνεται στον Έλληνα επιτετραμένο της Κωνσταντινούπολης Καλλέργη: "... μετά κατάληψιν Τραπεζούντος υπό Ρώσων μριάδας Τούρκων μεταναστών ενέσκυψαν επαρχίαν Κερασούντος, εληλάτησαν τα ελληνικά χωρία και ανεχώρησαν καταλείποντες χολέραν και τύφον. Κατά διαταγήν Βαλή της Τραπεζούντας ήρχισε νέα καταδίωξις των Ελλήνων συλληφθέντων και εξορισθέντων των πλουσιωτέρων εξ αυτών. Όταν υπό του γενικού επιτελείου αποφασίσθη η απομάκρυνσις των Ελλήνων από την παραλίαν του Ευξεινού Πόντου, αυτή εξετελέσθη υπό του Βαλή Τραπεζούντος και των οργάνων του κατὰ τον μάλλον απαίσιον τρόπον. Παρά τας διαβεβαιώσεις του αρχηγού του τρίτου στρατιωτικού σώματος, η εκκένωσις των χωρίων εξετελέσθη εντός 24 ωρών μη επιτρέποντος εις τους εκποτιζόμενους να παραλάβωσι μεθ' εαυτών ούτε στροφάς, ούτε ενδύματα, ούτε οικοσκευάς. Διανυκτέρευσαν δε εν υπαίθρῳ υπό ραγδαίαν βροχήν και ισχυράν συνοδειαν χωροφυλάκων. Εις ουδέν χωρίον επετράπη αυτοίς να επικοινωνήσωσι μετά της Μητροπόλεως, μετά δε την αναχώρησίν των Τούρκοι

υπάλληλοι και ιδιώται διήρπασαν τας περιουσίας των. Τα εκκενωθέντα χωρία ανέρχονται εις 38, ο δε πληθυσμός εις 23.000".

Ανάλογα εγκλήματα συνέβαιναν και σ' άλλες περιοχές του Πόντου. Αναφέρω αποσπάσματα από την έκθεση του μητροπολίτη Νεοκαισαρείας Πολύκαρπου, που υποβλήθηκε σ' όλα τα Πατριαρχεία και παράλληλα δημοσιεύτηκε και στην εφημερίδα "Νέα Ζωή" Κωνσταντινούπολης στις 12.11.1918, αρ. φύλλου 98: "... Τα πάνδεινα υποστάντες οι κάτοικοι Κολωνίας και ληστεύεις και διωγμούς και εκβιασμούς και σφαγές ετάφησαν άκλαυτοι και ακήδευτοι εις τα αφιλοξένους χώρας των Τούρκων εν Τοκάτη και αλλαχού...".

Η εφευρετικότητα των Τούρκων δεν έχει όρια: "Κατά των εκδιώξιν εκ των εστιών των συνέβησαν και σφαγαί και βεβηλώσεις ιερών ναών οτινες ή μετεβλήθησαν εις σταύλους και αχυρώνας ή κατεστράφησαν. Το χειρίστον πάντων είναι ότι υπό το πρόσχημα προστασίας των μικρών παιδιών και νεανίδων, τα επίσημα όργανα της κυβέρνησεως παρέλαβον όλην την μικράν νεολαία και αυτά έτι τα βρέφη, εκτουρκίσαντα δε αυτήν, την διατηρούσιν εισέτι εις τα τουρκικά σχολάς της Σεβαστείας, παρεχούσης ούτω νέον δείγμα του εκπολιτιστικού έργου, όπου ανέλαβον αι τουρκικαί ορδαί να εφαρμόσουν και να διαδώσουν πανταχού".

Συνέχεια στο επόμενο

ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΠΟΝΤΙΩΝ ΟΝΩΡΙΑΔΑΣ - ΒΙΟΥΝΙΑΣ

Συνέχεια από την 3η σελ.

αδελφών Ταχτσόγλου, που όμως κρύφτηκαν στα δάση της περιοχής. Την ημέρα του Πάσχα του 1860 συλλάβανε τον μεγαλύτερο αδελφό τον Χ' Γιώργη και θα τον πήγαιναν στις φυλακές Αμισού (Σαμφούντας) προς εκτέλεση. Την εποχήν εκείνη οι χριστιανοί φυγάδες και οι κατάδικοι δένονταν με περισσόπλεγμα από 12 οκάδες αλυσίδα και μεγάλες κλειδαριές, που στην τουρκική λέγεται Λαλέ. Η Σαμφούντα απέχει από την περιοχή Φάτσας 4 ημέρες δρόμο.

Τα άλλα 6 αδελφια "τεληγανήδες" σκέφτηκαν, να στήσουν καρτέρι ενδιάμεσα σε κάποιο δάσος, να επιτεθούν αιφνιδιαστικά στο απόσπασμα και να ελευθερώσουν τον αδελφό τους. Εξυπνος όμως ο Χ' Γιώργης και διαβλέποντας, ότι μιά τέτοια επιχείρηση θα στοίχιζε τη ζωή σε αρκετούς, τους ειδοποίησε να ησυχάσουν. Αυτός θα κατάφερε να δραπετεύσει, μόνος του. "μη κόψετε την στράταν, εγώ απόψ' θα ξεφεύω". Πράγμα, που το έκαμε.

Το απόσπασμα με τον κρατούμενο κατέλυσε το βράδυ σε κάποιον ενδιάμεσο Σταθμό Χωροφυλακής (Τσανταράδων). Τον Χ' Γιώργη τον έβαλαν στο μπουντρούμι του Σταθμού, όπου βρίσκονταν φυλακισμένα άλλα 5 παλληκάρια. Ο Χ' Γιώργης τους πρότρεψε, να τραγουδούν και να χορεύουν και να κάνουν μεγάλο πατηρή και πολύν θόρυβο. Αυτός καθισμένος και δεμένος, με μόνα τα χέρια του ελεύθερα και μ' έναν σουγιά, που είχε κάποιος κρατούμενος μαζί του, έσκαψε τον υγρό τοίχο του μπουντρουμιού, τον τρύπησε κατά τα μεσάνυχτα και κουβαλώντας την Λαλέ δραπετεύσαν όλοι μαζί. Όταν έφτασαν στα λημέρια τους πάνω στα απάτητα δάση και βρέθηκαν όλα τα αδελφια μαζί, έφεραν λίμες, έκοψαν τα κλειδιά και έτσι ελευθερώθηκαν από την Λαλέ.

Κλέφτης και καπετάνιος των κλεφτών ο Χ' Γιώργης οργάνωσε το μπουλούκι του, που αποτελούνταν από τα 7 α-

δέλφια και άλλα 15 - 20 "παιδιά". Το φοβερό μένος του Χ' Γιώργη ξέσπασε πάνω στους μπηδες και μέχρι δύο χρόνους τους συνέτριψε κυριολεκτικά. Από το κούρσος εσύναξε άφθονα χρήματα. Οι μπηδες έτρεμαν το όνομα των Ταχτσόγλων και προπάντων του πανέξυπνου αρχηγού Χ' Γιώργη. Τα αποσπάσματα δεν μπορούσαν να τον συλλάβουν. Ήταν το κρυφό καμάρι και ο εκδικητής των αδικημένων Χριστιανών. Όμως η ζωή του κλέφτη είναι άχαρη, βαρεία, δύσκολη...

Δύο χρόνια κράτησε το καπετανάτο του Χ' Γιώργη. Πατέρας ιστορικός των παλληκαριών του έβλεπε, ότι η ζωή τους ήταν σκληρή, γεμάτη κακουχίες, στερήσεις. Αισθάνονταν την αγανάκτησή τους και το αποφάσισε: Να βρεί τρόπο, να τους ελευθερώσει απ' αυτό το περπάτημα των βουνών νύχτα και μέρα. Προτίμοσε να θυσιάσει ο ίδιος, για να βρεθούν παλληκάρια του απαλλαγμένα στην αγκαλιά και την θαλπωρή της οικογένειάς τους.

Ο Χ' Γιώργης είχε κάποιον φίλο, έναν επίσημον Τούρκο, που στο διάστημα αυτό έτυχε να είναι Νομάρχης (Βαλής) της Αμισού (Σαμφούντας). Μιά βραδιά μαζί μ' έναν σύντροφό τους, οπλισμένοι σαν αστακοί, πήγαν και χτύπησαν την πόρτα του σπιτιού του φίλου του Νομάρχη. Εκείνος γνώριζε τη φωνή του φίλου του και ανύποπτος άνοιξε την πόρτα. Πάγνος, όμως, μόλις είδε δύο κλέφτες οπλοφόρους. Ο Χ' Γιώργης τον διαβεβαίωσε, ότι δεν έχει να φοβάται τίποτε από τον παλιό φίλό του.

Ηρθε να μιλήσω σε έμπιστό μου φίλο, του είπε. Αγανάκτησα, να περπατώ όλα τα βουνά της Τουρκικής επικράτειας. Δεν μπορούν να με συλλάβουν. Θέλω όμως να βρούμε μαζί μιά λύση. Θέλω να ενεργήσεις να μας δοθεί αμνηστία ή να βγει απαλλακτικό βούλευμα. Πρόσεξε όμως μη με κοροιδέψεις. Θα μας βγάλεις χαρτιά αθωωτικά.

Συνεχίζεται

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΤΗΣ Α.Ε.Π. ΒΕΡΟΙΑΣ

Με την ευκαιρία της έναρξης του πρωταθλήματος 1989-90 η Α.Ε.Π. Βέροιας πραγματοποίησε στις 17 Σεπτεμβρίου στο κέντρο "ΕΛΛΗΝ" συγκέντρωση των ποδοσφαιριστών της.

Παραβρέθηκαν όλοι σχεδόν οι ποδοσφαιριστές, τα περισσότερα μέλη του Δ.Σ., εκπρόσωποι του Συνδέσμου Φίλων της ομάδας, τεχνικοί παράγοντες της Α.Ε.Π., καθώς και εκπρόσωποι του τοπικού τύπου.

Μετά από τον χαιρετισμό του υπεύθυνου των Δημοσίων Σχέσεων κ. Αποστόλου Εμμανουηλίδη, πήρε το λόγο ο

πρόεδρος του Δ.Σ. κ. Βασιλίας Φωτιάδης, ο οποίος με ιδιαίτερη θερμή μίλησε στους ποδοσφαιριστές. "Τραπέζι αγάπης", αποκάλυψε ο κ. Φωτιάδης το γέυμα που παρέθεσε η Διοίκηση της Α.Ε.Π. στους ποδοσφαιριστές.

Κι ήταν πράγματι "Τραπέζι αγάπης", αφού Διοίκηση, Τεχνικοί ομάδας, φιλάθλοι και ποδοσφαιριστές αποτελούν μιά οικογένεια με το κοινό χαρακτηριστικό γνώρισμα, τη μεγάλη τους αγάπη για την ομάδα τους.

Κατά την διάρκεια της εκδήλωσης τιμήθηκαν δύο ποδο-

σφαιριστές για την ιδιαίτερη προσφορά τους στην ομάδα.

Την εκδήλωση χαιρέτησαν επίσης εκπρόσωποι των φιλάθλων, των ποδοσφαιριστών, ο αρχηγός της ομάδας και υπεύθυνος της ποντιακής εφημερίδας "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ".

Στο τέλος της ωραίας αυτής εκδήλωσης μοιράστηκαν αναμνηστικά δώρα.

Ο "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ" εύχεται στην Α.Ε.Π. Βέροιας

"Καλή χρονιά" και πάντα επιτυχίες.